

váratlanul, majdnem a legmagasabb európai színvonalig lendült fel a magyar festészet és mindketten tüneményes gyorsasággal érik el ezt a színvonalat. Mindketten lobogó tűzzel felgyúló mohó realisták és mindketten fanatikusai hivatásuknak. Egyéniségük kiteljesedését is mindketten odakint érték el. Paál a barbizoni művészet hatása nélkül sohasem lehetett volna azzá, amivé lennie sikerült. Jelentőségét ez legkevésbé sem szállítja alább, mert képzőművésznél közömbös, hogy a tehetsége kincseit feltáró kulcsot hol és kitől nyeri, különösen ha ezt odahaza nem találhatta volna meg. Mert hiszen az a tájképfestés amely Paál László előtt volt, vagy vele egyidőben jelentkezett nálunk, s melytől neki itthon tanulnia kellett volna, hagyományos sablonszerűségével legfeljebb csak meddősegre kárhóztató gátlása lehetett volna a klasszicizáló festőiskolák utasításai szerint festegetők, mire oktathatták volna Paált, akinek a tájképfestés ama nagyszerű fejlődéséhez kellett csatlakoznia, mely a hollandusokból kiindulva Anglián át a nagy francia tájképfestőkhöz vezetett. Ennek az iskolának annyira nem méltatlan tanítványa volt, hogy némelyik képét a legnagyobb barbizoni franciák alkotásának tartották. S ha ma az idők jókora távlatából összehasonlításokat kockáztatunk meg, Diaznál mélyebbnek, erősebbnek látszik, és nagyon közel jár Rousseauhoz, akinél néha démonibb. Úgy hogy bár utánuk, sőt ő általuk jött, nemcsak kapni tudott, hanem hozzáadni, gazdagítani is.

A mi festészetünk szemszögéből nézve : Munkácsy, Szinyei-Merse és Paál voltak legnagyobb tájképfestőink. De Munkácsy Mihály művészi életcéljának elsősorban is nem tájképek festését tartotta, a legnagyobb művészi erőt nem is ezen a téren fejtette ki, bár van egynéhány tájképe, amely vetekszik Paál festményeivel. Szinyei-Merse Pál nagyszerű festményei azok, amelyek leginkább kétséssé teszik Paál László elsőségét, már csak azért is, mert európai viszonylatokban úttörők voltak, míg Paál művészete csupán erőteljes folytatás. De ha minden fejlődéstörténeti vonatkozástól mentesen, csak alkotóerejüket latolgatjuk, nagyon nehéz lesz a választás közöttük, úgyszólván csak a temperamentum kérdésévé. Szinyei-Merse Pálhoz viszonyítva Paál László olyan, mint a nyár hevében égő táj borulása a tavasz kacagó derűjével szemben. Mindketten annyira mások és nagyságukban mégis egyformák, az egyik az ifjúság, a másik a férfikor magasztosságának költője.

Farkas Zoltán.

BUJDOSÓK TÜZÉNÉL.

Két kuruc vilézek Majtény alatt zordul

el-kifordulának lépett gléda-sorb l.

Mentek-mendegéltek lépésben, ügelve,

tűzhöz huzódának, ha leszállt az eszve.

Rongyos már a mundér, a palotás mundér,

hát az eledelek, cékla meg kolompér.

Nagyokat hallgatnak, a tűzbe merednek,

sokára az egyik meglöri a csendet:

«Béltel hát megin' a szörnyű magyar mérték,

szép egy országunkat csunyául meglépték.

Aluszik, kend, Bálint?

rászik, ke', még a tűzre, akkorákat bólínt.»

«Nem alszom, ne tüzelj, jó Ösztörű pajtás!
lesz még kopogós tánc, lesz hujrázó hajtás!»

«Nyáj lettünk akolban, körül-körül korlát.
Nem cirógat szellőd,
nem lálom az erdőd,
rojtos biborkendőd, hervadó Vihorlát!»

«Majd lát a szemünk,
ha fékeleresztve nagy útra menünk.
Lesz bús paripánknak abrak, csalamádé,
csudatükör, ám az a Szent Annáé!
Majd vén daliák, te meg én, belenézünk,
mert vér fedi, por teli, sár lepi képünk,
ha Erdélyért dobjuk kelevézünk.»

«De addig, odáig mittevők lészünk?
őrzi-e Isten gyenge velésünk,
látja-e, szánja-e lassú veszésünk?»

«Ezen a szent földön jól jegyezd meg, pajtás,
magyar volt a törzsök, magyar lesz a hajtás.
Egy tó az a Fertő, most pocsolya kettő,
magyar az az erdő, a kárpáti erdő.
A fenyvek s a nyárfák, marosmenti szálják,
nem érzed, nem érled? tikkadt csendben várják
azt a halottkeltő, nagy magyar alármát!
Tarsolyunkra himel varratunk s kalárist,
amikor nyargaljuk kincses Kolozsvárt is!
Kezünkben villámló, dacos magyar vassal
megvívunk értelek, jó Temesvár, Kassa!
Süvegünkön rózsa a nyalka magyar násfa,
úgy megyünk felétek, Pozsony, Lócse, Bártfa!
Ne búsulj hál, pajtás,
lesz még itt dalidó, hujhujrázó hajtás! ...

Hallgatnak ... A tűzre egy-egy ágat dobnak ...
Robogását pedzik hörgő lármadobnak,
mikor füstben, lángban beköszönt a holnap
s pántlikás, bokréta magyarok dalolnak,
indulnak az élők, felkelnek a holtak,
Holnap! ...
Árva két vitézek fel-felfohászkodnak

«Jöjjön el országod ... meg a mi országunk,
Nagymagyarországod! Jöjjön már a holnap!»